

Protokoll fört vid pleniföredragning

Social- och miljöavdelningen

Socialvårdsbyrån, S2

Närvarande

KS - CG - MP - NF - MN - WV

Frånvarande

TA

Justerat

Omedelbart

Ordförande

Lantråd

Katrin Sjögren

Föredragande

Minister

Wille Valve

Protokollförelse

Vik. jurist

Salome Saar

Ärende/Dnr/Exp.

Beslut

Nr 2

Språkliga brister i lagar och
förarbeten inom socialvårdens
område, synpunkter på SHM:s brev
av 19.11.2018 (Dnr STM/4708/2018).

ÅLR 2018/7825

113 S2

Landskapsregeringen har i brev av den 15 november 2018, **bilaga 1 S218P02**, uppmärksammat social- och hälsovårdsministeriet på en rad omfattande diskrepanser i den finsk- och svenskspråkiga versionen av en viss lagtext och/eller regeringsproposition. De här avvikelserna i text är allvarliga, eftersom de kan orsaka skillnader i förståelse, tolkning och användning. Det är också fråga om sådan lagstiftning som hör till rikets lagstiftningsbehörighet på Åland, och därmed tillämpas även på Åland. Felen har hittats i lagstiftningen om administrativa ingrepp i den personliga friheten vilket hör till rikets lagstiftningsbehörighet.

I ett svar av den 19 november 2018, **bilaga 2 S218P02**, konstaterar social- och hälsovårdsministeriet att det är den finskspråkiga versionen som är den rätta i enlighet med vad lagstiftaren avsett. Det är enligt ministeriet den finskspråkiga lydelsen man ska följa tills den svenskspråkiga lagtexten har korrigerats. Sådana här misstag bör enligt ministeriet rättas omedelbart.

Landskapsregeringen delar inte ministeriets uppfattning utan anser att det är den svenskspråkiga versionen som ska tillämpas på Åland oavsett om de finskspråkiga och svenskspråkiga versionerna är likalydande eller inte. Det är inte landskapsmyndigheternas ansvar att jämföra de två språkversionerna mot varandra för att veta vilken av dem som ska tillämpas. Ett sådant förfarande strider mot den internationellt förankrade självstyrelsens anda och mening. I det fall riket har lagstiftningsbehörighet enligt självstyrelselagen för Åland är det riksmyndigheternas skyldighet att se till att den svenskspråkiga versionen av lagstiftningen kan tillämpas på det enspråkigt svenska Åland.

Språket utgör grunden för den åländska självstyrelsen. Det framgår av den mellan Finland och Sverige ingångna s.k. Ålandsöverenskommelsen av den 27 juni 1921 att Finland ska säkerställa och garantera Ålandsöarnas befolkning bevarandet av dess svenska språk, kultur och lokala traditioner. Enligt 36 § i självstyrelselagen för Åland är landskapet Åland enspråkigt svenskt. Ämbetspråket i stats-, landskaps-, och kommunalförvaltningen är svenska. Enligt 38 § samma lag är skriftväxlingsspråket svenska.

Enligt grundlagens 17 § 1 mom. är Finlands nationalspråk finska och svenska. Av 2 mom. framgår att det allmänna ska tillgodose landets finsk- och svenskspråkiga befolknings samhälleliga behov enligt lika grunder. Vidare framgår av grundlagens 79 § 4 mom. att lagarna stiftas och publiceras på finska och svenska. Av regeringens proposition till riksdagen med förslag till ny Regeringsform för Finland (nr 1/1998 rd) framgår att de finsk- och svenskspråkiga lagtexterna har lika giltighet. Enligt landskapsregeringens uppfattning är lagstiftarens vilja språkneutral, dvs den finskspråkiga versionen kan inte ha tolkningsföreträde.

Landskapsregeringen förväntar sig att social- och hälsovårdsministeriet redogör för vilka åtgärder de avser att vidta och samtidigt ge myndigheterna instruktioner hur de ska hantera situationen.

Dokumentnamn	Nr	Sidnr
BESLUT	100 S2	1 (4)
Datum	Dnr	
15.11.2018	ÅLR 2018/7825	

Enligt sändlista

Kontaktperson
Salome Saar, tel. (0)18 25268

Ärende
**SPRÅKLIGA BRISTER I LAGAR OCH
FÖRARBETEN INOM SOCIALVÅRDENS
OMRÅDE**

Landskapsregeringen har i sitt arbete i ett flertal fall uppmärksammat omfattande diskrepanser i den finsk- och svenskspråkiga versionen av en viss lagtext och/eller regeringsproposition.

De här avvikelserna i text är allvarliga, eftersom de kan orsaka skillnader i förståelse, tolkning och användning.

Lagar jämte regeringspropositioner samt utkast till lagar jämte detaljmotiveringar där de här problemen förekommer och har uppmärksammats av landskapsregeringen är socialvårdslagen (FFS 1301/2014), lag om klienthandlingar inom socialvården (FFS 254/2015), utkastet till klient- och patientlag (6.7.2018), utkastet till barnskyddslag (6.7.2018) samt lag angående specialomsorger om utvecklingsstörda (FFS 519/1977). Det bör poängteras att en systematisk granskning av alla de ovannämnda lagarna och propositionstexterna inte har gjorts, varför det inte kan uteslutas att problemen är flera än de nu observerade.

Relevant lagstiftning

Självstyrelselagen (ÅFS 1991:71, Sjl) för Åland utgör ett undantag från finländska språkbestämmelser. Genom självstyrelselagen garanteras Ålands status som ett enspråkigt svenskt landskap, vilket är ett undantag från både språklagen och grundlagen i språkligt avseende. Redan tidigare, i Ålandsöverenskommelsen från 1921, har man säkerställt och garanterat den åländska befolkningen bevarandet av bl.a. språket. När man betraktar Finlands och Ålands förhållande till varandra utgör uttryckligen språket en viktig del av samspelet.

Trots det ovannämnda är vissa finländska språkbestämmelser av intresse. Enligt 17 § 1 mom. i Finlands grundlag (FFS 731/1999) är Finlands nationalspråk finska och svenska. 2 mom. fortsätter med att konstatera att det allmänna ska tillgodose landets finsk- och svenskspråkiga befolknings samhälleliga behov enligt lika grunder. I 79 § 4 mom. i

grundlagen konstateras att lagarna stiftas och publiceras på finska och svenska. RP 1/1998 rd utvecklar momentet genom att konstatera de finsk- och svenskspråkiga lagtexternas lika giltighet.

I Slaf 1/2017 (Svenskt lagspråk i Finland) specificeras ovannämnda 79 § 4 mom. i grundlagen genom att konstatera att "[d]et betyder att båda språkversionerna är autentiska och att de är lika giltiga eller, som man förr uttryckte saken, äger lika vitsord. Den svenska texten är alltså i princip inte en översättning i den meningen att den finska texten automatiskt skulle ha tolkningsföreträde.". Det här är beskrivande för situationen i Finland – språkversionerna är juridiskt sett likvärdiga, men det förefaller som om man ger den finskspråkiga versionen tolkningsföreträde.

Konsekvenserna av bristerna

Om stiftande och publicering av lagar på finska och svenska stadgas i grundlagen, språklagen och i lagen om Finlands författningssamling. Genom att anse att båda språkversionerna av lagarna är autentiska och likvärdiga så konstaterar man indirekt att lagarna ska ha samma innehåll. Denna självklarhet konstateras inte uttryckligen och skilt i lagtexterna eller i regeringspropositionerna inom rättsområdet.

Rättsosäkerheten som uppstår i och med att den finskspråkiga och den svenskspråkiga lydelsen av socialvårdslagen samt lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda är olika till sitt innehåll är grav. RP 345/2014 till lag om klienthandlingar inom socialvården har så många diskrepanser mellan språkversionerna att man delvis får helt annan information på finska än på svenska. Landskapsregeringen betonar att det är en självklarhet att man ska kunna lita på den svenskspråkiga lydelsen av lagar och regeringspropositioner.

I sitt beslut (dnr OKV/178/1/2017) nämner justitiekanslern att man i lagberedningsprocessen strävar efter att förverkliga möjligheten att delta i lagberedningen, att hörandet ska ha reell betydelse under beredningen samt att målsättningen är att nationalspråken ska behandlas lika. Beaktande de språkliga bristerna i *utkastet* till klient- och patientlag samt i *utkastet* till barnskyddslag, kan man starkt ifrågasätta om det här uppfylls. Om utkast till lag har olika innehåll beroende på språkversion leder det här också till att de yttranden som avges baserar sig på ett icke-överensstämmande innehåll, och därmed till att remissförfarandet förfelas.

Utgångspunkten för landskapsregeringen är, mot bakgrund av det ovan sagda, att landskapet ska kunna lita på att lagtexter i Finland, oberoende av behörighetsfördelning och nationalspråk, är lika till sitt innehåll. Likaså ska lagförslag på remiss vara lika till sitt innehåll på finska och svenska, så att remissförfarandet behandlar båda nationalspråken lika.

Den rättsosäkerhet som är en konsekvens av det ovan beskrivna är oacceptabel. På Åland följer man den svenskspråkiga textens lydelse. Landskapsregeringen ser det som mycket oroväckande att man i flera fall inte upptäcker brister då man endast läser den svenskspråkiga texten. Ett bra exempel utgör lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda. 42 h § 2 mom. och 42 l § 1 mom. har delvis olika lydelser på finska och på svenska. Då detaljmotiveringen på respektive

språk i dessa fall stöder lagtexten, upptäcks bristerna endast genom en jämförelse av språkversionerna.

Denna rättsliga (bl.a. grundlagen 17 § samt 79 §, språklagen 30—31 §, lagen om Finlands författningssamling 11 §) och sedvanerättsliga självklarhet om lagars och förarbetens lika innehåll oberoende av nationalspråk, vilken är en grund för språkversionernas autentiskhet samt lika giltighet, uppfylls inte. Landskapsregeringen konstaterar att rättssäkerheten kräver att de existerande bristerna åtgärdas och att den här typen av fel och brister inte ska förekomma i framtida lagförslag och lagar.

Beslutet sänds till social- och hälsovårdsministeriet, riksdagsledamot Mats Löfström, Finlands riksdag, justitieministeriet, justitiekanslersämbetet, Folktinget, språkrådets sekreterare Niclas Slotte, generalsekreterare, språkrättsråd Corinna Tammenmaa och Självstyrelsepolitiska nämnden.

Lantråd

Katrin Sjögren

Minister

Wille Valve

Sändlista:

Social- och hälsovårdsministeriet
Pb 33
00023 STATSRÅDET
E-post: viveca.arrhenius@stm.fi

Mats Löfström
00102 RIKSDAGEN
E-post: mats.lofstrom@riksdagen.fi

Registraturen
00102 RIKSDAGEN
E-post: kirjaamo@riksdagen.fi

Justitieministeriet
Pb 25
00023 STATSRÅDET
E-post: justitieministeriet@om.fi

Justitiekanslersämbetet
Pb 20
00023 STATSRÅDET
E-post: registratur@okv.fi

Folktinget
Snellmansgatan 13A
00170 HELSINGFORS
E-post: folktinget@folktinget.fi

Niclas Slotte, språkrådets sekreterare härst.
E-post: niclas.slotte@regeringen.ax

Corinna Tammenmaa, generalsekreterare, språkrättsråd
Justitieministeriet
Delegationen för språkärenden
Pb 25
00023 STATSRÅDET
E-post: corinna.tammenmaa@om.fi

Självstyrelsepolitiska nämnden
Ålands lagting
Pb 69
22101 MARIEHAMN

19.11.2018

Ålands landskapsregering
Social- och miljöavdelningen
Salome Saar
salome.saar@regeringen.ax
+358 18 25268

Referens

SVAR PÅ FRÅGAN OM ÖVERSÄTTNING AV LAG ANGÅENDE SPECIALOMSORGER OM UTVECKLINGSSTÖRDA

Bästa mottagare,

tack för ert meddelande. Ni informerar i ert meddelande om vissa skillnader i översättningarna i lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977). Dessa skillnader hittas i lagens paragraf 42 h § 2 mom och 42 l § 1 mom. Skillnaderna handlar om ordet *och* på svenska och *tai* på finska samt ordet *vähintään* på finska som inte alls finns i den svenskspråkiga versionen. Ni önskar få veta vilken lydelse det är som ska följas.

Den finskspråkiga versionen är den som är rätt och som lagstiftaren har menat. Då är det den finskspråkiga lydelsen man ska följa tills den svenskspråkiga lagtexten har korrigerats. Enligt grundlagen är de svenskspråkiga och de finskspråkiga lydelserna av lag likvärdiga. Därför sådana här misstag bör rättas omedelbart.

Med tanke på den första skillnaden har man haft som syfte att skriva lydelsen på det sättet att det kommer fram att det alternativt är hälsa eller säkerhet som säkerställs. Ofta är det nog fråga om att båda dessa ärenden är hotade, men på lagens nivå är det meningen att skriva dem i form av alternativ.

Med tanke på den andra skillnaden har man haft som syfte att man minst varannan timme bedömer förutsättningarna på nytt. Detta betyder att man inte ska göra det varannan timme utan minst varannan timme. Det ska alltså göras så ofta som det behövs men minst varannan timme.

Vi beklagar dessa misstag och vidtar åtgärder för att rätta dem. Detta meddelande i varje fall som anvisning för att läsa lagens paragraf.

Med vänlig hälsning,

jurist

Kirsi-Maria Malmlund

